

Egy rozsdás szeghez az egész életet

A *Hét Bagoly* ötödik fejezetében, Szomjas Guszti, az öreg író és Józsiás, a fiatal író hajnali beszélgetése során hangzik el ez a mondat az öreg író szájából: „Nem lehet addig szerencsétlen az ember, amíg egy rozsdás szeghez is hozzá tudja gondolni az egész életét” (HB. 51–2).

Az idézett gondolat Krúdy egész életművének egyik alapgondolata, alkotói módszerének egyik alapvonása: valójában nem az az igazán fontos, amit testi szemünkkel látunk, hanem amit lelki szemünkkel, asszociálóképességünkkel hozzá tudunk adni. Akinek, mint e sorok írójának, alkalma volt éveken keresztül megfigyelni a vonat ablakából az észak-alföldi tájat és azt gondolatban összehasonlítani például a *Napraforgó* Nyírség-leírásával („Alkonyodott, mint a fáradt szív”; „Csak alkonyattal ne haljak meg e tájon!”; N. 424, 426), annak nem kell sokat magyarázni, mire gondolok.

A fentiek alapján indokoltan mondható, hogy a Krúdyról szóló legkorábbi pályakép szerzője éppen ezt a mondatot illesztette mottóként könyvének legfontosabb fejezete, a Krúdy nyelvéről és stílusáról szóló „nyelvesztétikai vázlat” fölé. De az idézet ezen a helyen egy betűnyit eltér az eredetitől: „Nem lehet addig szerencsétlen az ember, amíg egy rozsdás szeghez is hozzá tudja gondolni az egész életet” (Perkátai 1938/2002: 55). Vagyis *életét* helyett *életet*. Lehet, hogy ez csupán sajtóhiba, de lehetett magának a könyv szerzőjének az elírása is. Ha ez utóbbi történt, akkor ez freudi tévesztés, amely kiterjeszti a mondat értelmét a saját életről az egész életre, az élet egészére. Emiatt ebben a formában emeltem ennek a bevezetésnek és ezzel egész könyvemnek az élére, amivel nemcsak Krúdynak, hanem első monográfiájának, a fiatalon elpusztított Perkátai (Kelemen) László emlékének is adózni kívánok.

*

Kötetem írásai jórészt előző könyvem (Kemény 2010) megjelenése után, 2009 és 2015 között láttak napvilágot folyóiratban vagy konferenciakötetben. Olyan tanulmányt, amely korábbi köteteim valamelyikében már benne volt, ebbe a kötetbe nem vettem fel, még akkor sem, ha tartalmilag szorosan idetartozott volna, például A „szecessziós” Krúdy című dolgozat (Kemény 2002: 164–73) vagy a Krúdy 1913-as keletkezésű regényeit és novelláit kvantitatív módszerrel elemző tanulmány (Kemény 2010: 297–342). Kérem az érdeklődő olvasót, hogy ezeket az írásaimat a megfelelő helyen olvassa hozzá ehhez a kötethez.

Az itt egybefogott tanulmányok egy része (nagyobbik része, a 16-ból 10) 2013 szeptembere és 2015 júliusa között, kevesebb, mint két év leforgása alatt keletkezett. 22 hónap alatt 10 tanulmány: ez nálam kivételes munkatempót és

termékenységet jelent. Ennek oka feltehetően abban keresendő, hogy ezek – szerénytelen összehasonlítással élve – ugyanolyan „megmentett gondolatok”, mint Németh Lászlónak azok az esszéi, amelyeket első nagy betegsége idején, annak szorításában vetett papírra 1954-ben (l. Németh 1968: II. 5–178, 1975: 9–192).

A kötet írásai eredeti elképzelésem szerint tematikus rendben, minden további tagolás nélkül követték volna egymást. A végleges, három részre való tagolás lektoromnak, PÉTER MIHÁLY professzor úrnak köszönhető; ő vette észre, hogy a tanulmányok szinte maguktól válnak három részre: egy stíluselméleti, egy magával Krúdy Gyulával foglalkozó és egy a kortársakat és utódokat megidéző fejezetre. Ezt a hozzájárulását és a tőle megszokott gondossággal végzett lektori munkáját ezúton is köszönettel nyugtázom.

Az itt újraközölt írások eredeti szövegén nem változtattam, csupán a sajtóhibákat és elírásokat javítottam ki. A hivatkozás módját egységesítettem a Magyar Nyelvőr rendszere szerint. A kötetet a tanulmányok eredeti megjelenési helyét közlő bibliográfiai tájékoztató és részletes mutató egészíti ki.

Itt köszönöm meg a Hemingway Alapítvány támogatását, amely a könyv megjelenését lehetővé tette.

Köszönet illeti miskolci tanítványaimat, a stilisztikai szövegelemzési gyakorlatok résztvevőit is, akiknek közreműködésével ezeknek a stíluselmzéseknek az anyaga, gondolatmenete évről évre gazdagodott, csiszolódott. Néme-lyik eredményemben, ha vannak ilyenek, rejtetten az ő hozzájárulásuk is benne foglaltatik.

Végül pedig baráti szívvel mondok köszönetet a Tinta Könyvkiadó igazgatójának, KISS GÁBORnak, aki nagy türelemmel és segítőkészséggel támogatta ennek a könyvemnek a megjelentetését is.

Budapest-Krisztinaváros, 2015. november 7-én, Ádám unokám megszületésének napján:

KEMÉNY GÁBOR

Források, hivatkozások

HB. = *Hét Bagoly* (– *Boldogult úrfikoromban*). Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1963.

Kemény Gábor 2002. *Bevezetés a nyelvi kép stilisztikájába*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Kemény Gábor 2010. *A nyelvtől a stílusig. Válogatott tanulmányok, cikkek*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

N. = *Napraforgó* (– *Asszonyosságok díja*). Magvető Könyvkiadó, Budapest 1958.

Németh László 1968. *Kiadatlan tanulmányok*. I–II. Magvető, Budapest.

Németh László 1975. *Megmentett gondolatok*. Magvető Könyvkiadó – Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.

Perkátai László 1938/2002. *Krúdy Gyula*. In *Perkátai László összegyűjtött írásai 2. Tanulmányok, cikkek, kritikák*. Közzéteszi Lengyel András. Bába Kiadó, Szeged, 7–79. (Első kiadása: 1938.)